

Kvalitetsvurdering af Moesgaard Museum 2019

Indholdsfortegnelse

Slots- og Kulturstyrelsens samlede vurdering	1
Kvalitetsvurdering 2011	2
Fakta om Moesgaard Museum	4
Kvalitetsvurderingens fokusområder	5
Arbejdsgrundlag, organisation og ledelse	5
Ressourcegrundlag	8
Forskning	11
Formidling	13
Samlingsvaretagelse	17
Museumslovens kapitel 8	20
Baggrund	22
1. Kvalitetsvurderingsforløbet på Moesgaard Museum	22
2. Om Slots- og Kulturstyrelsens kvalitetsvurderinger	23

Slots- og Kulturstyrelsens samlede vurdering

Denne kvalitetsvurderingsrapport følger op på Kulturstyrelsens kvalitetsvurdering af Moesgaard Museum i 2011. Rapporten gør status for udviklingen og kvaliteten af museets virksomhed.

Det er Slots- og Kulturstyrelsens samlede vurdering, at Moesgaard Museums opgavevaretagelse er meget tilfredsstillende.

Museet har fulgt op på en række af de forhold, der blev påpeget ved kvalitetsvurderingen i 2011:

- Den nye museumsbygning i Højbjerg er realiseret, og der er etableret nye udstillinger af meget høj kvalitet.
- Der er udarbejdet strategi og handlingsplan for den samlede virksomhed.
- Forskning inden for museets geografiske ansvarsområde, herunder den bygherrebetalte arkæologi, er øget, og der er sket en vis udvikling af forskningen inden for nyere tids kulturhistorie.
- Afdelingen i Odder er blevet integreret i museets administration, bygningsdrift og samlingsvaretagelse. Og der er sket en vis udvikling af formidlingen i Odder.

Moesgaard Museum er fortsat en markant national og international spiller med en klar profil og væsentlig faglig tyngde inden for arkæologi, etnografi og naturvidenskabelige undersøgelser. Museet har gennemgået en større organisatorisk, administrativ og bygningsmæssig forandring og udvikling samt en væsentlig faglig udvikling og professionalisering af formidlingen i Højbjerg. Den ny museumsbygning har medvirket til etablering af nye partnerskaber om nye typer events og aktiviteter på og omkring afdelingen i Højbjerg. De nye udstillinger er hovedårsagen til, at museets besøgstal er mere end femdoblet fra 2010-18. Det har stillet nye krav til museets drift og organisation, som er blevet udviklet og professionaliseret i takt med nye behov om øget styring af drift og økonomi. Museet har desuden afsat væsentlige ressourcer til at istandsætte og renovere herregårdens længer for at sikre gode fysiske rammer for det stærke samarbejde mellem museet og Aarhus Universitet. Museet har udviklet nogle af sine specialer, så det gennem indtægtsdækket virksomhed kan understøtte andre museers opgavevaretagelse fra sin afdeling for naturvidenskabelige undersøgelser og sin udstillingstegnesteue. Endelig har museet siden fusionen med Økomuseum Samsø i 2015 lagt væsentlige ressourcer i et stort oprydnings- og udviklingsarbejde på den ny afdeling.

Museet største udfordringer er at konsolidere museets økonomi og udvikle formidlingen inden for nyere tids kulturhistorie på museets afdelinger i Odder og på Samsø, men siden 2011 har museet også haft en række meget store udviklingsprojekter, som har gjort det nødvendigt at prioritere.

Kvalitetsvurdering af Museet i 2011

Moesgaard Museum blev kvalitetsvurderet af Kulturstyrelsen i 2011, hvor museets opgavevaretagelse blev vurderet til at være meget tilfredsstillende.

Styrelsen vurderede, at museet løser alle faglige opgaver på højt niveau. Det har et forbilledligt samarbejde med Aarhus Universitet og stærke samarbejdsrelationer i både ind- og udland. Museet højner standarderne for dansk arkæologi og videreudvikler den arkæologiske faglighed.

Museets væsentligste udfordringer er en god realisering af sit ambitiøse projekt om ny udstillingsbygning med nye udstillingskoncepter samt at integrere afdelingen i Odder driftsmæssigt, administrativt og fagligt, så kerneopgaverne inden for museets ansvar for nyere tids kulturhistorie løftes – særligt forskning og formidling - så afdelingen får en naturlig indplacering i museets samlede profil. Derudover blev museet bl.a. anbefalet:

- at følge Kulturministeriets anbefalinger til god ledelse.
- at udarbejde en forskningsstrategi, prioritere at bringe forskningen inden for nyere tid op på samme niveau som museets øvrige forskning og opprioritere forskning inden for museets geografiske ansvarsområde.
- at udarbejde en indsamlingspolitik, som sikrer en aktiv, restriktiv indsamling, som udspringer af museets forskning.
- at principper for registrering af etnografiske samlinger koordineres med Nationalmuseet.
- i højere grad at prioritere forskning og publicering af såvel bygherrebetalte arkæologiske udgravninger som den marinarkæologiske virksomhed samt øge kvaliteten af museets forvaltning af den bygherrebetalte arkæologiske virksomhed, herunder skærpe den faglige prioritering af og begrundelser for undersøgelse og indhente efterslæb på beretninger samt øge kvaliteten af indberetninger til Fund & Fortidsminder.

[Kvalitetsvurderingsrapporten fra 2011 kan læses her.](#)

Der er siden denne kvalitetsvurdering sket en væsentlig udvikling i både de lovmæssige krav (driftstilskudslov fra 2010 og ny museumslov fra 2012) og de kvalitative standarder for museernes virksomhed (bl.a. div. udredninger, strategier mv., der sætter mål for museernes faglige opgavevaretagelse, organisation og ledelse). Der er tale om krav og standarder om øget økonomisk og

faglig bæredygtighed og professionalisering af den samlede museumsvirksomhed, som har ændret Slots- og Kulturstyrelsens grundlag for vurdering af museernes virksomhed. Styrelsens dokument "Krav og anbefalinger til statsanerkendte museer" afspejler disse ændringer.

Denne opfølgning på kvalitetsvurderingen i 2019 skal ses på baggrund heraf.

Fakta om Moesgaard Museum

Moesgaard Museum er et statsanerkendt kulturhistorisk museum med ansvar for:

- Arkæologi i Aarhus, Odder, Favrskov og Samsø kommuner.
- Marinarkæologi i farvandet ud for Region Midtjyllands østkyst og Samsø samt søer og åer i Randers, Norddjurs, Syddjurs, Favrskov, Silkeborg, Aarhus, Skanderborg, Horsens, Odder, Hedensted og Samsø kommuner.
- Nyere tids kulturhistorie i Odder og Samsø kommuner.

Museets Nærorientalske afdeling skal tilsvarende arbejde med tidlig kulturudvikling i landene ved den Arabiske Golf, og Etnografisk afdeling skal i samarbejde med Aarhus Universitet belyse menneskelivets mangfoldighed overalt i verden.

Moesgaard Museum er en selvejende institution.

Aarhus Kommune er i kraft af den regionale kulturaftale og kulturelle rammebevilling for Aarhus museets offentlige hovedtilskudsyder.

Tre foreninger understøtter museets arbejde; Samsø Museumsforening, Odder Museums- og Arkivforening og Moesgårds Venner.

Museet omfatter 7 besøgssteder:

- Moesgaard Museum (Højbjerg)
- Vikingemuseet (Aarhus)
- Velkomstcentret (Samsø)
- Museumsgården (Samsø)
- Fredensdal (Samsø)
- Smedjen (Samsø)
- Odder Museum

Nøgletal for museet 2018:

- Museets samlede indtægter var på 140 mio. kr.
- Museet rådede over 137 årsværk, heraf 63 videnskabelige årsværk.
- Museet havde 393.415 besøgende.

Kvalitetsvurderingens fokusområder

Arbejdsgrundlag, organisation og ledelse

a. Arbejdsgrundlag

- Museets vedtægter er revideret i 2017. Det vedtægtsbestemte ansvarsområde er afgrænset i tid, emne og geografi. Museets særlige fokus på etnografi og tidlig kulturudvikling ved den Arabiske Golf er beskrevet i vedtægterne. Vedtægterne mangler henvisning til relevant lovgivning (museumslov og driftstilskudslov) og er ikke opdaterede i forhold til den seneste museumslovs formålsparagraf.
- Museet har et strategisk grundlag fra 2016. Museet er i øjeblikket i gang med at udarbejde ny strategi med tilhørende handlingsplaner. Den dækker den samlede virksomhed og vil blive understøttet af planer og strategier for den faglige opgavevaretagelse. Den ny strategi vil hvile på 10 målsætninger med fokus på både organisations- og indholdsudvikling.
- Museet har indgået en flerårig aftale med Aarhus Kommune for perioden 2018-22. Aftalen ligger i forlængelse af museets strategi og indeholder en række produktions- og udviklingsmål, som også dækker museets aktiviteter i Odder og Samsø kommuner. Aftalen indeholder desuden krav til museets regnskabsaflæggelse og fastsætter det kommunale driftstilskud for perioden.
Aftalen fungerer som et udviklings- og dialogredskab, der benyttes på de årlige dialogmøder mellem museet og Aarhus Kommune, og der afrapporteres en gang årligt på produktions- og udviklingsmålene.
- Museet samarbejder bredt med danske arkæologiske museer og med Nationalmuseet om de etnografiske samlinger. Museet har fortsat et meget tæt samarbejde med Aarhus Universitet. I kraft af sit internationale arbejde har museet en bred international samarbejdsflade.

b. Organisation

- Museet er organiseret under fælles ledelse i tre afdelinger på tværs af fagligheder: Administration og drift, Viden og Publikum. Større projekter er organiseret i tværgående bånd med tværfaglige aktiviteter.
- Arkæologi, etnografi og den naturvidenskabelige afdeling er fysisk integreret i et fagligt miljø sammen med Aarhus Universitet i herregårdens længer.
- Byggeri og drift af den ny udstillingsbygning er organiseret i et selvstændigt ejendomsselskab, hvis bestyrelse er identisk med museets.
- Museet har en museumsforening tilknyttet hver af afdelingerne i Odder, Samsø og Højbjerg. Der er 1.183 medlemmer af museets støtteforeninger.

c. Ledelse

- Museets bestyrelse består af 11 medlemmer. Aarhus Universitet og Jysk Arkæologisk Selskab udpeger hver to medlemmer. Aarhus Byråd, Region Midtjylland, Erhverv Aarhus, Foreningen Moesgårds Venner og medarbejderne på Moesgaard udpeger hver et medlem. Bestyrelsen udpeger selv et medlem med ledelseserfaring fra et skandinavisk, ikke-dansk museum samt et medlem, som kan komplementere de udpegedes kompetencer. Med udtagelse af ledererfaring fra et skandinavisk museum er det ikke beskrevet, hvilke kompetencer museet ønsker i sin bestyrelse, og der er ikke fastsat udpegningskriterier. Alle medlemmer udpeges for en fireårig periode, som følger den kommunale valgperiode.
- Det fremgår af vedtægten, at bestyrelsen bør have ligelig sammensætning af kvinder og mænd. Bestyrelsen består i dag af syv mænd og tre kvinder. Gennemsnitsalderen er 56 år.
- Bestyrelsen gennemgår årligt museets arbejdsgrundlag og evaluerer fremdriften i museets strategi, mål og planer.
- Museet tegnes af bestyrelsesformand og museets direktør. Museets bestyrelse er ansvarlig for museets drift. Museets direktør varetager den daglige drift og har det museumsfaglige og ledelsesmæssige ansvar for den samlede virksomhed. Museets direktion består af museets direktør, souschef samt cheferne for de tre afdelinger.

Det er meget tilfredsstillende:

- at museet på det arkæologiske, etnografiske og naturvidenskabelige område har stærke samarbejder med museer og universiteter både nationalt og internationalt, og museet har et tæt og forbilledligt samarbejde med Aarhus Universitet, som er blevet yderligere integreret ved samlokalisering på herregården.
- at museet har skabt en enhedsorganisation, der integrerer museets fagligheder på tværs af de oprindelige og nye afdelinger.

Det er tilfredsstillende:

- at museet arbejder strategisk på baggrund af en overordnet strategi, hvor fremdriften årligt evalueres.
- at museet har indgået en flerårig aftale med Aarhus Kommune, som afstemmer forventninger mellem museet og de tre tilskudsgivende kommuner, herunder fastsætter mål, der afrapporteres årligt.
- at der er sket en (vis) professionalisering af museets bestyrelse – om end det ikke er nærmere fastsat, hvorledes der sikres relevante kompetencer.

Det er ikke helt tilfredsstillende:

- at museets vedtægter ikke afspejler gældende lovgivning.

Slots- og Kulturstyrelsen anbefaler:

- at museet først givne lejlighed opdaterer sine vedtægter, så de refererer til gældende lovgivning på museumsområdet.
 - at museet fastsætter udpegningskriterier for bestyrelsens medlemmer med henblik på at sikre relevante kompetencer ift. drift og udvikling af museets samlede virksomhed.
-

Ressourcegrundlag

a. Økonomi

- Museets samlede indtægter i 2018 var på 140 mio. kr. Indtægterne fordeler sig således:
 - Tilskud fra staten: 11 mio. kr.
 - Tilskud fra kommuner: 25 mio. kr.
 - Ikke-offentlige tilskud: 4 mio. kr.
 - Egen indtjening: 100 mio. kr.

Det statslige tilskud indeholder et projekttilskud på 2 mio. kr. og et tilskud fra Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling på 0,5 mio. kr.

Det kommunale driftstilskud indeholder statslige driftstilskud på 11,4 mio. kr. Disse midler overføres til Aarhus Kommune via kulturaftalens kulturelle rammebevilling. De kommunale driftstilskud fordeler sig således:

- Aarhus Kommune 10,6 mio. kr. (ekskl. kulturel rammebevilling)
- Odder Kommune 2,0 mio. kr.
- Samsø Kommune 1,1 mio. kr.

Museets egenindtjening indeholder betaling for bygherrebetalte arkæologiske undersøgelser på 12 mio. kr.

- Aarhus Kommune er i kraft af den kulturelle rammebevilling hovedtilskudsyder til museet og dermed museets økonomisk og administrative tilsynsførende myndighed i henhold til driftstilskudsloven.
- Museet har været økonomisk udfordret siden 2016, hvor museet havde et underskud på 20 mio. kr. pga. omstilling af driften som følge af museets nye og markant større skala. Underskuddet blev dækket delvist gennem lån, som i henhold til museets afdragsplan bliver afviklet i 2020. Desuden har en ændret regnskabspraksis påvirket opgørelsen af museets økonomiske resultat. Museet og Aarhus Kommune vurderer, at museet er økonomisk sårbart.
- Aarhus Kommune forventer, at de likviditetsmæssige udfordringer bliver løst i 2020 gennem salg af Skovmøllen. Museet forventer desuden at sammenlægge ejendomsselskabet med museet i 2023/2024 og opnår derved en reduktion i momsudgifter og en enklere administration.
- Aarhus Kommune har siden 2016 fulgt museets økonomi gennem kvartalsvis budgetopfølgning. Museet har i samme periode professionaliseret sin drifts- og økonomistyring, så det hurtigere kan reagere på udsving i fx besøgstal. Museet har fokus på at konsolidere museets økonomi.

- Løbende tilbagebetaling af gæld i den nye bygning vil over en årrække generere en betydelig egenkapital.
- På afdelingerne i Odder og på Samsø fastlægges driftsbudgetter for de to afdelinger efter de offentlige tilskud til de oprindelige museer. Dette kan vanskeliggøre prioriteringer på tværs af budgetår og afdelinger.

b. Medarbejdere

- Museet rådede i 2018 over 129 fastansatte årsværk, heraf 59 videnskabelige årsværk – 24 med ph.d.-grad. Museet havde otte årsværk i tidsbegrænsede ansættelser, heraf fire videnskabelige.
- Museets ansatte omfatter en stor variation af relevante fagligheder og kompetencer. Museet har fokus på kontinuerlig kompetenceudvikling af sit personale.
- 12 årsværk udføres af frivillige, som primært er tilknyttet afdelingerne på Samsø og i Odder

c. Bygninger

- Siden seneste kvalitetsvurdering har museet færdiggjort sin nye udstillingsbygning i Højbjerg og gennemrenoveret de delvist fraflyttede herregårdslænger, som nu udgør den fysiske ramme for Antropologi, Arkæologi og Sustainable Heritage Management ved Aarhus Universitet samt en del af museets faglige medarbejdere med tilknytning til disse fag, herunder museets Naturvidenskabelige Afdeling.
- Museet ejer og vedligeholder selv sine bygninger med undtagelse af tre lejede lader til magasinbrug (en i Odder og to på Samsø) og Odder Museums øvrige bygningsmasse, som Moesgaard Museum lejer af Odder Kommune. Museet har gennemgået alle bygninger og udarbejdet langsigtede drift- og vedligeholdelsesplaner for samtlige bygninger, så det er muligt at prioritere på tværs af bygningsmassen. Denne plan koordineres og drøftes løbende med Odder Kommune, som ejer Odder Museums bygninger og har ansvaret for vedligehold af bygningerne i Odder. Dog afholder Moesgaard Museum udgifter op til 100.000 kr.
- Museet arbejder på en tilpasning af bygningsmassen på Samsø, så bygningerne understøtter afdelingens faglige behov og mindsker vedligeholdelsesudgiften.
- Museet er aktuelt involveret i en syns- og skønssag om taget på udstillingsbygningen i Højbjerg. Der forventes at skulle gennemføres reparationer af taget. Syns- og skønrapporten peger på, at reparationerne vil kunne afholdes uden, at museets drift forstyrres.
- I 2018 udgjorde museets udgifter til bygningsdrift og –vedligehold 20 % af museets samlede udgifter.

Det er meget tilfredsstillende:

- at museet har tilendebragt byggeriet af sin ny udstillingsbygning og som følge af museets nye og markant større skala har professionaliseret sin økonomistyring, drift og bygningsvedligehold, herunder med integration af afdelingerne i Odder og på Samsø.
- at museet har en betydelig egenindtjening.
- at museet råder over et så stort antal videnskabelige årsværk med stor variation i relevante fagligheder og kompetencer, der kan bidrage til varetagelse og udvikling af museets drift og museumsfaglige opgaver.
- at museet sikrer lokal forankring på afdelingerne i Odder og på Samsø gennem inddragelse af et større antal frivillige.

Det er ikke helt tilfredsstillende:

- at budgetterne på afdelingerne i Odder og på Samsø er bundet til de offentlige tilskud til de oprindelige museer, hvilket vanskeliggør prioriteringer på tværs af institutionen og over budgetår.

Det er ikke tilfredsstillende:

- at museets økonomi endnu ikke er tilstrækkeligt konsolideret og fortsat er sårbar over for udsving i fx besøgstal.

Slots- og Kulturstyrelsen anbefaler:

- at museet og Aarhus Kommune fortsat har fokus på at konsolidere museets økonomi, så sårbarheden over for aktivitetsudsving mindskes.
 - at museet i dialog med de tre kommuner sikrer, at der skabes mulighed for økonomisk prioritering på tværs af den samlede virksomhed.
-

Forskning

Museet er forpligtet til at forske inden for sit ansvarsområde og stille sin viden til rådighed for omverdenen. Museets forskning er videnskabeligt arbejde baseret på faglige problemstillinger relateret til museets ansvarsområde.

- Museet har en nedskrevet forskningsstrategi. Den dækker alene det arkæologiske arbejdsområde. Museet oplyser, at det i forbindelse med det igangværende strategiarbejde vil udarbejde en forskningsstrategi, som dækker museets samlede arbejdsområde.
- Museet har stærke samarbejder med andre museer og vidensinstitutioner inden for forskningen, herunder et tæt og integreret samarbejde med Aarhus Universitet. Det styrker museets forskningsmæssige miljø og profil, og museet bidrager til at styrke universitetets metode- og praksisaspekter gennem bl.a. uddannelsesgravninger og feltstudier for de studerende. Museets internationale etnografiske og arkæologiske arbejde har givet stærke internationale samarbejdsflader. Museet driver og indgår desuden i en række nationale forskningsgravninger og -projekter sammen med andre danske museer.
- På det naturvidenskabelige område er museet dagsordensætter. Afdelingen er ekspanderet de seneste år og leverer væsentlige bidrag til såvel museets egen som andre museers og universiteters arbejde og forskning.
- Til brug for Slots- og Kulturstyrelsens vurdering af museets forskning har museet indsendt en oversigt over sine forskningspublikationer for perioden 2015-18. I perioden har museet produceret 251 artikler, monografier og samleværker, heraf 168 fagfællebedømte/publikationer i tidsskrifter mv. på Den Bibliometriske Forskningsindikator (BFI). Forskningen er publiceret både nationalt og internationalt og er i vid udstrækning udarbejdet i samarbejde med danske og internationale museer og universiteter.
- De publikationer, som er fagfællebedømt/udgivet på tidsskrifter mv. på BFI fordeler sig således inden for museets arbejdsområder:
 - Arkæologi: 77,5 (en publikation dækker både arkæologi og nyere tid)
 - Naturvidenskab: 29
 - Nyere tid: 4,5 (en publikation dækker både arkæologi og nyere tid)
 - Etnografi: 57

Museet påpeger, at en del af den etnografiske og antropologiske forskning finder anvendelse i museets ansvarsområde inden for nyere tids kulturhistorie, og at museet i de kommende år vil arbejde mod en tættere sammenknytning mellem de tre arbejdsområder.

- Museet oplyser, at afdelingen i Odder er blevet integreret i museets forskningsarbejde, men at museet endnu ikke er nået dertil på Samsø (for så vidt angår forskning inden for nyere tid). I de første år efter fusionen er det blevet prioriteret at gennemføre en samlingsgennemgang på Samsø samt at få tilpasset afdelingens bygningsmasse.

- Museet evaluerer, om udbyttet af forskningsindsatsen står mål med de anvendte ressourcer.
-

Det er meget tilfredsstillende:

- at museet har en særdeles stor forskningsproduktion af høj kvalitet.
- at museet har et tæt samarbejde og velintegreret forskningsmiljø med Aarhus Universitet med stort gensidigt udbytte.
- at museet driver og indgår i nationale- og internationale forskningsgravninger og –projekter og herigennem har etableret stærke samarbejdsflader både nationalt og internationalt.
- at museet er frontløber på det naturvidenskabelige område - også til gavn for andre museer og universiteter.
- at forskningen for nyere tids kulturhistorie er øget kvantitativt og kvalitativt, om end der fortsat er en stor ubalance mellem forskningen inden for nyere tid og den øvrige del af museets ansvarsområde.

Det er ikke helt tilfredsstillende:

- at museets forskningsstrategi alene vedrører museets arkæologiske arbejdsområde.

Slots- og Kulturstyrelsen anbefaler:

- at museets nye forskningsstrategi dækker hele museets ansvars- og arbejdsområde.
 - at museet prioriterer en mere balanceret forskningsindsats inden for museets forskellige ansvars- og fokusområder.
-

Formidling

Museet er forpligtet til at formidle sit ansvarsområde for offentligheden. Gennem formidling bringer museet sin forskningsbaserede viden i spil i institutionen, i forhold til borgerne og det omgivende samfund.

a. Formidling

- Museet har en nedskrevet formidlingsstrategi. Den dækker alene formidlingsarbejdet på afdelingen i Højbjerg. Museet oplyser, at den kommende formidlingsstrategi vil dække museets samlede formidlingsvirksomhed.
- Der er stor variation i kvaliteten af museets udstillinger. I Højbjerg har museets udstillinger høj national og international standard. De er veludvalgte, brugerinddragende og med analoge og digitale aktiviteter til brugere i alle aldersklasser. Ved siden af de permanente udstillinger laver museet markante særudstillinger om internationale emner med indlån af væsentlige internationale genstande.

I Odder vises en plancheudstilling i møllen, en permanent, traditionelt opstillet jagtudstilling fra 1987 samt aktuelt en særudstilling om kunsthåndværk, som er opstillet af lokale kunstnere. Museet oplyser, at det de seneste år har haft fokus på dels at gennemføre aktiviteter og særarrangementer, dels at sætte den gamle mølle i drift sammen med det frivillige møllelav. Møllen er i den forbindelse blevet gennemrestaureret med fondsstøtte. Museet har defineret et særligt fokus på andelstiden for afdelingen i Odder og vil nu udvikle nye permanente udstillinger om dette fokusområde. Fondsfinansiering og ressourcer til fundraising skal prioriteres centralt. Der foreligger ingen konkrete planer for realisering af nyudvikling af formidlingen.

På Samsø har museet suppleret de ældre, traditionelle udstillinger og museets eksperimenterende aktivitetsområde på Velkomstcentret med en lille permanent udstilling om vikinger og en særudstilling om nutidens nomader, som begge er udviklet i Højbjerg og efterfølgende flyttet til Samsø. Museet oplyser, at det i årene efter fusionen har prioriteret samlingsgennemgang på afdelingen, tilpasning af bygningsmassen og udvikling af et aktivitetsprogram, men at det i de kommende år vil arbejde på en opgradering af udstillingerne på Samsø. Der foreligger ingen konkrete planer for realisering af nyudvikling af formidlingen.

- Museet har et mangfoldigt og varieret aktivitetsprogram. I 2018 gennemførte museet 767 arrangementer, omvisninger, workshops mv. på museets afdelinger og 219 aktiviteter uden for museets bygninger. Aktiviteterne varierer fra bl.a. vikingetræf til sommerbio og fejring af de døde på Allehelgens aften. I forbindelse med aktiviteterne trækker museets afdelinger på hinandens kompetencer, og der samarbejdes med forskellige aktørgrupper. Museets fagfolk i Højbjerg holder således foredrag på Samsø, og de har understøttet udviklingen af et vikingetræf på øen.

- Afdelingen i Højbjerg har indgået en række partnerskaber, og partnerne afvikler i events og aktiviteter, som museet understøtter, men ikke selv står for. Således gennemfører Det Kongelige Teater hvert andet år en opsætning på museets arealer, Aarhus Motion har afholdt trailløb på museets arealer og tag, og VIA University m.fl. har afholdt seminarer om ledelse for erhvervsledere i museets lokaler. Disse events og aktiviteter er ikke kerneopgaver for museet, men de øger kendskabet til museet og medvirker til at brande og markedsføre det.
- Alle afdelinger udvikler deres formidlingsaktiviteter med inddragelse af brugerne, og museet evaluerer sine formidlingsaktiviteter.
- Museet har ni medarbejdere med kompetencer inden for formidling. Museet har desuden etableret sin egen udstillingstegnesteue, som er ekspanderet de senere år, fordi medarbejderne ved siden af museets egne opgaver også løser opgaver for andre museer. Det betyder, at tegnestuens kompetencer udvikles og fastholdes.

b. Undervisning

- Museet har skriftlige samarbejdsaftaler med undervisningssektoren og annoncerede undervisningstilbud, som er koordineret med trinmål og læreplaner.
- Fem hold fra dagsinstitutioner, 571 grundskoleklasser, 120 klasser fra ungdomsuddannelserne og 21 hold fra andre uddannelser deltog i museets undervisningstilbud i 2018. Siden 2016 er antallet af klasser fra ungdomsuddannelserne halveret og antallet af klasser fra grundskolen faldet med 25 %. Museet oplyser, at det bl.a. skyldes, at de har fundet det nødvendigt at sætte begrænsninger på undervisningsaktiviteten på afdelingen i Højbjerg af hensyn til museets øvrige brugere.
- Museet bidrager desuden til undervisning på landets skoler gennem de etnografiske undervisningssamlinger, UNESCO samlingerne, som udlånes til undervisningsbrug på skolerne. Der er udlånt 155 gange fra UNESCO samlingerne i 2018. Hvert udlån benyttes af ca. tre klasser.

c. Brugere

- I 2018 havde museet 393.415 brugere på museets afdelinger og 7.624 brugere af museets offentligt annoncerede arrangementer uden for museets besøgssteder. I forhold til 2017 er aktiviteten 24 % lavere på besøgsstederne og 59 % lavere til museets arrangementer uden for besøgsstederne. Museet vurderer, at det skyldes den varme sommer i 2018.
- De besøgende fordeler sig således på museets afdelinger:
 - Højbjerg: 310.310
 - Vikingemuseet: 41.578
 - Odder: 10.000
 - Samsø: 31.527

- Afdelingen i Højbjerg deltager i den nationale brugerundersøgelse. Undersøgelsen viser, at brugernes tilfredshed med museet ligger over gennemsnittet for landets museer på alle parametre. De har også en langt større tilbøjelighed til at anbefale museet. Undersøgelsen viser endvidere, at museet har besøgende fra hele Danmark, men meget få udenlandske brugere (3 %). Museets egne brugerundersøgelser viser, at 20 % af museets brugere er fra udlandet. I den nationale brugerundersøgelse er der større lighed mellem kønnene blandt museets brugere end på landets øvrige museer, fordi der kommer flere mænd på Moesgaard Museum. Brugerne er desuden ældre, fordi der kommer færre 14-29 årige og flere 50-69 årige.
- Den nationale brugerundersøgelses mål er at give museerne et kendskab til deres brugere, som de kan inddrage i forbindelse med udviklingen af deres formidling. Kvaliteten af den lokale undersøgelse og mulighederne for at arbejde kvalificeret med den data stiger med antallet af besvarelser. På baggrund af et besøgstal på 310.310 har afdelingen i Højbjerg kun indsamlet 174 besvarelser.
- Museet gennemfører også egne brugerundersøgelser samt en årlig kendskabs-, værdi- og interressentanalyse.

Det er meget tilfredsstillende:

- at museet har udstillinger af særdeles høj kvalitet på afdelingen i Højbjerg, og at det tiltrækker mange meget tilfredse brugere.
- at museet har et mangfoldigt og varieret aktivitetskatalog målrettet forskellige målgrupper, og at dette suppleres med events og aktiviteter, der gennemføres af forskellige partnere, hvorved museet brandes og markedsføres.
- at museet har etableret og udviklet sin udstillingstegnestue, og at tegnestuen udvikler og fastholder sine kompetencer gennem konsulentbistand til andre museer.

Det er tilfredsstillende:

- at museet inddrager brugerne i udviklingen af sine formidlingsaktiviteter.
- at museet evaluerer sine formidlingsaktiviteter.
- at museet har skriftlige samarbejdsaftaler med undervisningssektoren og undervisningstilbud tilpasset læreplaner og trinmål, som benyttes i stort omfang – om end der de seneste år er sket betydeligt fald i antal brugere.

Det er ikke helt tilfredsstillende:

- at en museumsafdeling med 310.310 besøgende kun indsamler 174 besvarelser til den nationale brugerundersøgelse.

Det er ikke tilfredsstillende:

- at udstillingerne i Odder ikke er blevet fornyet 10 år efter fusionen, og at der ikke foreligger konkrete planer herfor.

Slots- og Kulturstyrelsen anbefaler:

- at museet prioriterer og afsætter nødvendige ressourcer til arbejdet med at forny og udvikle udstillingerne på afdelingerne i Odder og på Samsø, så de bringes på et tilfredsstillende, tidsvarende niveau.
 - at museet forbedrer sit datagrundlag for den nationale brugerundersøgelse ved at indsamle flere besvarelser.
 - at museet overvejer, hvordan museets undervisningstilbud og –aktiviteter kan tilrettelægges og gennemføres, så efterspørgslen kan imødekommes i videst muligt omfang.
-

Samlingsvaretagelse

a. Indsamling

Museet er forpligtet til systematisk at indsamle genstande og anden dokumentation inden for sit vedtægtsbestemte ansvarsområde. Indsamlingen skal være baseret på en aktiv, men restriktiv praksis, der udspringer af museets forskning.

- Museets samling omfatter ca. 332.000 inventarnumre. Tilvæksten i 2018 var på 7.144 genstande – primært arkæologi. Alle genstande er indsamlet i relation til museets forskning.
- Museet har en nedskrevet indsamlingspolitik for sit samlede ansvarsområde. Den er baseret på en restriktiv, aktiv og faglig reflekteret praksis, der er knyttet til museets forskning.
- Museet har skriftlige retningslinjer for modtagelse af genstande og koordinerer sin indsamling med andre statslige og statsanerkendte museer.
- Museet oplyser, at dele af den arkæologiske samling er uden relation til museets ansvarsområde som følge af ændringer i ansvarsområde og kommunegrænser.
- Museet har siden fusionen med Samsø Museum lagt væsentlige ressourcer i samlingsgennemgang, oprydning og organisering af Samsø Museums samling. Næsten 7.000 genstande er udskilt, eller udskillelserne er i proces. Det faglige personale på Odder Museum har været ansvarlige for processen understøttet af konservatorer fra afdelingen i Højbjerg.

b. Registrering & Indberetning

Museet er forpligtet til at registrere og indberette sin samling til de centrale kulturarvsregistre: Museernes Samlinger og Kunstindeks Danmark (KiD). Registreringen skal ske efter fastlagte standarder, der muliggør udveksling af data nationalt og internationalt.

- Museets samling er fuldt registreret. 85 % af registreringerne er indberettet til de nationale kulturarvsregistre. Efterslæbet skyldes, at det endnu ikke er teknisk muligt at indberette etnografi og seneste arkæologiske fund til SARA. Det udestår desuden at få indberettet en del af samlingen fra afdelingen på Samsø. Dette afventer afslutning af samlingsgennemgangen.
- Museet har udarbejdet retningslinjer for sit registreringsarbejde, herunder dokumentation for museets registreringspraksis og -historik. Museet angiver en museumsfaglig begrundelse for indsamlingen som en del af registreringen, og museet råder over personale med relevant registreringskompetence, der også indgår i relevant fagligt netværk om samlingsarbejdet.

c. Bevaring

Museet er forpligtet til at bevare sin samling for eftertiden. Bevaringsarbejdet består af såvel en præventiv som udbedrende indsats i forhold til samlingens forsknings- og formidlingsmæssige værdi. Bevaring omfatter museets magasinering, sikring, tilsyn og konservering af samlingerne.

- Museet råder over ca. 4.270 m² magasin fordelt på 10 adresser samt ca. 6.400 m² udstillinger fordelt på seks adresser. Af den konserveringsfaglige udtalelse fremgår, at bevaringsforholdene i magasiner og udstillinger er forbedret kraftigt siden seneste kvalitetsvurdering, og at afdelingen i Odder er blevet en del af konservatorernes systematiske skadesdyrskontrol, nulgiftspolitik og monitorering af bevaringstilstanden. På Samsø er der fortsat bevaringsmæssige udfordringer, men afdelingen vil blive en del af konservatorernes systematiske kontrol og monitorering, når samlingsgennemgangen er tilendebragt. Herefter vil afdelingen desuden reducere antallet af magasiner og udstillingslokaliteter og fraflytte de dårligst egnede magasiner. Museet forventer at være i mål med den samlede samlingsgennemgang med udgangen af 2020. Museet er ligeledes i gang med en reorganisering af magasinerne i Højbjerg i forhold til materialetyper, så bevaringen kan optimeres, og driftsudgifterne reduceres.
- Museet har i 2018 indberettet, at 99 % af samlingen er i hhv. formidlingseget (50 %) og stabiliseret (49 %) tilstand. 1 % er behandlingskrævende.
- Museet har en nedskrevet, prioriteret plan for den samlede bevaringsindsats, og der er udarbejdet værdiredningsplaner for afdelingen i Højbjerg og på Samsø. For afdelingen i Odder er arbejdet påbegyndt.
- Museet fører tilsyn med uddeponerede genstande.
- Museet indgår i relevante faglige netværk og samarbejder om bevaringsarbejdet og udvikling heraf.

Det er meget tilfredsstillende:

- at museet har lagt væsentlige ressourcer i samlingsgennemgang, udskillelsesproces mv. på Samsø, som snart er tilendebragt med en fokuseret og væsentligt reduceret samling til følge.
- at museet arbejder professionelt og systematisk med sin bevaringsindsats, og at dette arbejde gradvist rulles ud til de nye afdelinger.
- at museet er ajour med registrering og indberetning af samlingen, og at samlingen er i god bevaringstilstand.

Det er tilfredsstillende:

- at museet har udarbejdet relevante politikker og retningslinjer for sin indsamling og registrering, har uddannet personale til varetagelse af registreringsopgaven, og fører tilsyn med uddeponerede genstande.

Slots- og Kulturstyrelsen anbefaler:

- at museet med afsæt i den konserveringsfaglige udtalelse iværksætter nødvendige bevarings-tiltag.
-

Museumslovens kapitel 8

De statsanerkendte kulturhistoriske museer skal gennem samarbejde med plan- og fredningsmyndighederne arbejde for, at væsentlige bevaringsværdier sikres for eftertiden.

- Museet varetager opgaver i henhold til museumslovens kapitel 8 inden for sit ansvarsområde og fører efter kontrakt (2018-19) med Slots- og Kulturstyrelsen tilsyn med de fredede fortidsminder i Hedensted, Horsens, Skanderborg, Odder, Samsø, Aarhus, Silkeborg, Favrskov, Syddjurs, Norddjurs og Randers kommuner.
- Opgaverne i forbindelse med det marinarkæologiske ansvarsområde varetages i samarbejde med De Kulturhistoriske Museer i Holstebro Kommune og Nordjyllands Kystmuseum efter særskilt aftale, hvor Moesgaard Museum er juridisk ansvarlig. Der er fastlagt en kompetencefordeling mellem de tre museer, der foreligger strategier for det administrative og faglige arbejde, og der er et forsknings- og formidlingsmæssigt afkast. Samarbejdet er velfungerende, og den samlede opgavevaretagelse er tilfredsstillende.
- Museets marinarkæologiske medarbejdere indgår i fagligt team med de land-arkæologiske medarbejdere for at sikre sammenhæng mellem land- og marinarkæologi. Der foreligger ikke på tilsvarende vis faglige strategier og sammenhæng mellem nyere tid og arkæologi. Kap. 8 på nyere tid varetages fra afdelingen i Odder.
- På det land-arkæologiske område foreligger der strategier for det administrative og faglige arbejde. Museet har generelt en god praksis i varetagelsen af de administrative forhold i forbindelse med den arkæologiske virksomhed, men der kan fra sag til sag forekomme betydelige udsving i kvaliteten i forhold til budgetter, argumentation, regnskaber og afrapportering. Museet har en god registreringspraksis, men skal have fokus på at sikre endelig opdatering af de indberettede fundsteder til det centrale fundregister Fund og Fortidsminder, herunder også uploading af beretninger.
- Museet har et mindre efterslæb i forhold til videnskabelige beretninger af undersøgelser (i alt 12), heraf to fra undersøgelser foretaget i 2011-12.
- Museet har et væsentligt forsknings- og formidlingsafkast af den land-arkæologiske virksomhed, herunder fagfællebedømte artikler, monografier mv. publiceret nationalt og internationalt, udstillinger, åbne udgravninger, arbejdende værksteder, nyheder på hjemmeside, sociale medier, konferencer mv.
- Museet har endvidere god praksis og høj kvalitet i varetagelse af tilsynet med de fredede fortidsminder og har arbejdet med bl.a. borgerinddragelse i plejearbejdet.
- Museet er metodeudviklende og dagsordensættende på det arkæologiske område inden for naturvidenskabelige undersøgelser og arkæologisk IT – også til gavn for de øvrige arkæologiske museer - og det indgår i en lang række samarbejder og netværk med universiteter, museer og andre vidensinstitutioner nationalt og internationalt.

- Museet har et godt samarbejde med de forskellige kommuners planafdelinger, hvor museet inddrages tidligt i kommunernes planarbejde.
-

Det er meget tilfredsstillende:

- at museet har en god praksis og kvalitet i tilsynet med de fredede fortidsminder
- at museet er metodeudviklende og dagsordensættende på det arkæologiske felt – også til gavn for andre museer.

Det er tilfredsstillende

- at museet har en god praksis i varetagelsen af den marin- og land-arkæologiske virksomhed - om end der til tider er en vis uens kvalitet i den administrative praksis på det land-arkæologiske område.

Det er ikke helt tilfredsstillende:

- at museet har et efterslæb med videnskabelige beretninger, om end det er begrænset i omfang.

Slots- og Kulturstyrelsen anbefaler:

- at museet prioriterer at få afviklet beretningsefterslæbet hurtigst muligt, og sikrer procedurer for, at museet til enhver tid er ajour med beretninger og ikke opbygger nye efterslæb.
 - at museet har fokus på at sikre ensartet kvalitet i og endelig opdatering af de indberettede fundsteder til det centrale fundregister, herunder uploading af beretninger til det centrale fundregister.
-

Baggrund

1. Kvalitetsvurderingsforløbet på Moesgaard Museum

Kvalitetsvurderingsbesøget fandt sted d. 1. og 4. november 2019

Tilstede var:

Fra museet:

Bestyrelsesformand Johannes Flensted Jensen

Museumsleder Mads Kähler Holst

Afdelingsleder og souschef Peter Hambro Mikkelsen

Administrationschef Per Linnemand Larsen

Fra Aarhus Kommune:

Kulturchef Lars Davidsen

Kulturkonsulent Mette Dam

Fra Slots- og Kulturstyrelsen:

Chefkonsulent Nils Bülow

Chefkonsulent Kathrine Lehman

Chefkonsulent Berit Fruelund Kjærside

På besigtigelsen af Samsø Museum deltog desuden:

Afdelingsleder på Samsø Museum Naja Kjærgård Laursen

Driftsleder Jacob Østergaard

Forvaltningschef i Samsø Kommune Helle Griebel Anesen

Udviklingskonsulent i Samsø Kommune Sarah Heiberg Sestrup

På besigtigelsen af Odder Museum deltog desuden:

Afdelingsleder på Odder Museum Klaus Markmann Jensen

Driftsleder Jacob Østergaard

I forbindelse med besøget blev museets udstillinger, magasiner, administrationslokaler mv. besigtiget.

2. Om Slots- og Kulturstyrelsens kvalitetsvurderinger

Kvalitetsvurderinger er en del af Slots- og Kulturstyrelsens arbejde med at understøtte en kvalitativ og professionel udvikling af museerne og deres opgavevaretagelse.

Slots- og Kulturstyrelsen skal sikre, at museerne lever op til museumsloven samt de mål og standarder, der følger af politiske målsætninger for museumsområdet og samfundsudviklingen generelt.

Gennem de sidste tolv år er der gennemført en række udredninger, analyser og undersøgelser, som på forskellig vis har sigte på udvikling af kvalitet, og som bidrager til at sætte standarder for museernes virksomhed. Det drejer bl.a. sig om:

- Udredningen om bevaring af kulturarven (Kulturministeriet, 2003)
- Udredning om museernes formidling (Kulturministeriet, 2006)
- Forskningsstrategi for Kulturministeriets område (Kulturministeriet, 2009)
- Internationale evaluering af den arkæologiske virksomhed (Kulturministeriet, 2010)
- Den nationale brugerundersøgelse (Kulturstyrelsen, 2009-2014)
- God ledelse af selvejende kulturinstitutioner (Kulturministeriet, 2011)
- Udredning om fremtidens museumslandskab (Kulturministeriet, 2011)
- Kulturministeriets digitaliseringsstrategi 2012 – 2015 (Kulturministeriet, 2012)

Disse udredninger, analyser og undersøgelser indgår i Slots- og Kulturstyrelsens kvalitetsvurderinger af de statsanerkendte museer.

Læs mere om kvalitetsvurderinger på Slots- og Kulturstyrelsens [hjemmeside](#).

Kvalitetsvurderingen indeholder Slots- og Kulturstyrelsens vurderinger af og anbefalinger til museets drift og fortsatte udvikling. Kvalitetsvurderingen giver museets kommunale tilskuds-ydere en viden om det enkelte museums virksomhed og de rammer, museet arbejder i.

Vurderingsgrundlag

Slots- og Kulturstyrelsens grundlag for at kvalitetsvurdere de statsanerkendte museer består af to dele: For det første museernes indberetninger til Slots- og Kulturstyrelsen, herunder bl.a. museets vedtægter, årsberetning, oversigt over forskningspublikationer samt museets indberetning til Slots- og Kulturstyrelsens museumsstatistik: "Danske museer i tal". For det andet et kvalitetsvurderingsmøde på museet, hvor museets bestyrelse og hovedtilskudsyder, der ofte er museets hjemkommune, deltager.

Der indgår tillige en ekstern sagkyndig vurdering af bevaringsforholdene for museets samling. Den sagkyndige vurdering er indhentet af museet som led i kvalitetsvurderingen.

Slots- og Kulturstyrelsen vurderer på ovenstående grundlag museets opgavevaretagelse og samlede virksomhed i forhold til fire kategorier:

- Meget tilfredsstillende
- Tilfredsstillende
- Ikke helt tilfredsstillende
- Ikke tilfredsstillende

Slots- og Kulturstyrelsens vurderinger og anbefalinger samles i en rapport, der sendes til museet og museets hovedtilskudsyder.

Opfølgning

Museet skal inden for tre måneder efter modtagelsen af rapporten fremlægge en plan for, hvordan det vil følge op på Slots- og Kulturstyrelsens anbefalinger. Slots- og Kulturstyrelsen skal godkende opfølgningsplanen.

Et år efter godkendelse af opfølgningsplanen gennemføres et opfølgningsmøde mellem museet og Slots- og Kulturstyrelsen. Museet skal forud for opfølgningsmødet redegøre skriftligt for status i museets arbejde med opfølgningen. Kvalitetsvurderingen forventes afsluttet efter opfølgningsmødet.